

פרוטוקול 33/ב

מישיבת ועדת הכספים

ביום ב', כ"ט בכסלו תשי"ז - 3.12.56 בי"ע 10.45

ב ו כ ח י ס :

חברי הוועדה:

- י. גורי - יו"ר
- י. אפרתי
- י. בדר
- ש. דיין
- א. הרצפלד
- מ. חזני
- י. ספיר
- י. פורדר
- ז. צור
- מ. קלמר
- י. קרמון
- ח. רובין

סוזמניט:

- מר האוצר ל. גינזבורג
- נגיד הבנק ד. הורוביץ
- פרופ' בקי
- מר סמית - הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
- מר כוכב - מטעם בנק ישראל
- מר בר-יוסף - מטעם בנק ישראל
- מר אמיר - מטעם משרד האוצר
- מר לובין - מטעם משרד האוצר

סדר-היום:

הדיון בעלית המדר

— —

היו"ר י. גורי:

אני פותח את הישיבה.

י. גורי:

הייתי מבקש להעלות על סדר היום את שאלת בניית הנמל הנוסף בארץ שבעיית מיקומו סדאיגה זותי, טרם הושלמה וטרם בוצעה החכנית לגבי נמל תל-אביב, ותיני יודע אם רשאים אנו לטפל בבעיית מיקומו של נמל נוסף.

קראתי בעתונות כי בכוונתה של הממשלה להעלות את זהב-המגן על החשמל ולהטילו גם על 50 הקילוואט שהיו פטורים עד כה מס, גם בענין זה הייתי רוצה לקבל אינפורמציה.

היות ופורסמו בעתונות ידיעות על

הגרעון בתקציב הייתי רוצה לדעת מה מידת האמת בדבר. בכון מטחובתו של שר האוצר לשמור על טודיותו של התקציב עד לרגע האחרון, הולם סתור שלעתונות הטחננו הידיעות מותר גם לנו לדעת מה שיודעת העתונות.

סולל-בונה הוציא טאות אלפי לירות לרכישת הטפח בבנק המדי. תיני שולל את זכותו של סולל-בונה לקנות בכספיו את הנראה לו, הולם הייתי רוצה לדעת מה שעור האשראי שקיבל סולל-בונה מאותם 2,5 מיליון הל"י שניתנו לתעשייה? אני מבין כי אשראי זה ניתן לספעלים הנמצאים במצוקה כספית חמורה ולא לספעלים שיש להם די כסף לרכישת חלק בבנק.

י. ספיר:  
בישיבה הקודמת ביקשתי לקבל הסבר על עמדת  
משרד מסחר ותע"ה בענין הטמפקה לאזור עזה  
ומכירת התוצרת הסובבת מעזה. אם יעבור הזמן - לא יהיה טעם להחליט על זה.  
הייתי מבקש לשמוע את החישובה עוד מחר.

מדוע מתפרטם דו"ח נגיד הבנק בעתונות  
טרם שהוא מגיע לחברי ועדת הכספים? האם זה הנוהל בענין זה?  
שמעתי על פיגור במשלומים לחיילים.  
הנכון הדבר? הייתי רוצה לשמוע הודעה בענין זה.

ארחיב את שאלתו של חבר הכנסת בדר בענין  
האשראי לשעת חירום. הייתי רוצה לקבל תשובה על הדרכים בהן חולקו  
5 מיליון הל"י עליהן הודיע נגיד הבנק בתום הדיון הממושך שהיה פה.  
מה היה הטובה ובטיחו צורה?

י. אפרתי:  
אני מבקש להעלות על סדר היום את בעיית  
הארנונה ונזקי מלחמה. יש לנו קרן ארנונה  
שמתפקדה לתת פיצוי על נזקים הנגרמים בזמן מלחמה. נכון שהנזקים  
בתקופת מלחמה קצרו זה לא היו גדולים, אולם בכל זאת מסק כספי גזר  
למסל הפסיד שנים שלף ל"י. קרן הארנונה נותנת רק פיצוי קטן בלבד.  
מבחינה תחוקתית הצדק אתה, אך נשאלת השאלה: האם לאחר שאגרה סכומים  
רציניים אינה יכולה להגדיל את ההסתמפות בנזקי אותם מסקים טועמים  
שניזוקו? בענין זה הייתי מבקש לקיים בירור.

מ. חזני:  
שאלתי מו"ניה לחבר הכנסת אפרתי. הייתי  
רוצה לדעת מה המצב בקשר לנכי מלחמות  
הנאצים. שר הוצר הבטיח כבר מזמן כי הענין יבוא על סידורו, ובכל  
זאת מסשיכים אנשים אלה להתגורר במסדרונות הכנסת.

י. אפרתי:  
פניתי בענין זה לממשלה וחשובתה היתה  
כי לאחר שיעובד החוק הנמצא על שולחן  
ועדת הסרים יבוא הדבר על סידורו.

היו"ר י. גורי:  
כמה מהנושאים שהועלו פה אינם טובים  
אלא כנושאים לשאילתה. בעיית מיקומו  
של הנמל החדש למשל. אני שותף להצעה זו, אם כי רוצה אני להזכיר  
לחבר הכנסת בדר כי לעת עתה נתונה הממשלה בשלב של עריכת סקרים  
בענין זה.

י. בדר:  
מסנת 1949 קיימת תכנית לבניית נמל של  
ממש בחל-אביב. תכנית זו עובדה על ידי  
מוסחים אמריקה ובזמנו קיבלוה כל חברי ועדת הכספים. לדעתי יש  
לשקול את המיקום לא רק מבחינה סטרוקטורית אלא גם מבחינה גיאוגרפית-  
כללית, כי עובדה היא שלעת עתה יש בארץ רק נמל אחד ונמל-עזר בחל-אביב.

היו"ר י. גורי:  
גם ענין יהב-הסגן על החשמל הוא נושא  
לשאילתה.

אשר לבעיית הגרעון בתקציב. אם רוצה  
חבר הכנסת בדר לדון בתקציב טרם אישרה אותו הממשלה - יאמר זאת  
במפורש.

י. בדר:  
רצוני לקבל אותה אינפורמציה שקיבלוה  
העתונאים.

ועתה לענין סולל-בונה.

היו"ר י. גורי:

נגיד הבנק ד. הורוביץ: סתוך 5 מיליון ל"י לא ניתנה אף פרוטה אחת לסולל-בונה. נכון שלכמה מבתי-החרושת של סולל-בונה ניתנו סכומים בקשר עם הייצוא שהם עושים, אולם לסולל-בונה כסולל-בונה לא ניתנה אף פרוטה אחת.

היו"ר י. גורי: בסווחני שבענין האספקה לעזה העביר כבר סר טפיבק את השאלה לשר האוצר. אנו נקבל את התשובה על כך ביום ד' זה.

בענין פרסום דו"ח נגיד הבנק בעתונות - ישיב נגיד הבנק עצמו.

נגיד הבנק ד. הורוביץ: היות ואין אנו רוצים שתסתננה לעתונות ידיעות מסולפות אנו מעבירים את דו"ח בנוקר לחברי הממשלה ולחברי ועדת הכספים, ובשעה חמש אחה"צ - לעתונות. שלחתי את דו"ח הנגיד לכל חבר ועדת הכספים הן לביתו והן לכנסת באותו בוקר.

י. ספיר: טאחר שיש הפרש של זמן בין מסירת הדו"ח לחברי הממשלה לבין הגיעו לחברי ועדת הכספים שאינם נמצאים במקום, הייתי מבקש להקדים לשלוח את הדו"ח לחברי הועדה ביום אחד.

נגיד הבנק ד. הורוביץ: הצדק אתך. הפעם חלו שתי טעויות. אני מקווה כי להבא לא ניתקל בקשיים.

היו"ר י. גורי: שאלת פיגור התשלום לטגוייסים - תועבר לשר האוצר. כמו כן שאלת הארנובה לנזקי המלחמה.

אנו עוברים לסעיף העומד על סדר היום ונשמע את תשובתו של פרופ' בקי.

פרופ' ר. בקי: השיבותי בישיבה הקודמת רק על חלק משאלות החברים, ועתה אבש לשאר השאלות.

חבר הכנסת אפרתי עמד על הליקוי החסר שבמדד באמרו שאין המדד יכול לקחת בחשבון את גורמי השבע. הוא טען שאם נוצר בחודש מסויים מחסור גדול בירקות, דברי שיש בו כדי להביא לעליה רצינית במחירים, אין המדד יכול אחר-כך לתקן את עצמו. בחלקו הדבר נכון, אולם מאידך יש לזכור כי המדד מביא בחשבון אמנם רק במידה מסויימת את הגורמים העונתיים על ידי כך ששל הירקות והפירות מבוסס כל חודש על הממוצע של חינוק הירקות והפירות במשך שלוש השנים הקודמות. רק אם באופן פתאומי נוצר המחסור - אין המדד יכול להתגבר על כך, אולם אם המחסור הוא עונתי וקיים כל שנה ושנה באותו חודש - הדבר בא על ביטויו במדד.

הציעו חברי הכנסת אפרתי ובדר לתקן את המעוות על ידי סמוצע. חבר הכנסת אפרתי הציע לחזוב סמוצע שנתי לגבי ירקות ופירות. שאלה זו נידונה בוועדה המייעצת לענייני המדד. דעת חברי הועדה היתה כי הדבר יכול לבוא בחשבון לשם תשלום תוספת יוקר, אולם לא לשם עמידה על טהלך המחירים. יש שחשבו שמן הרצוי לשלם תוספת יוקר אחת לשנה, כך שלא יושפע המדד מגורמים עונתיים או

סקריים. הדבר הזה כטובן הוא מעבר לכל טמכות אל הל"כה המרכזית  
לסטטיסטיקה, ואינה יכולה באופן חד צדדי להחליט על אינוי בחישוב  
המדד, ובעיקר במסמעות ספק אם הדבר רצוי. אין לנו רוצים להגיע  
למדד טוהר. אם לא נכלול את הירקות והפירות ב-11 מחדשי החנה ולפתע  
נכניסם בחודש ה-12 - יצא המדד טוהר.

הצעת הוועדה המייעצת לעניני המדד היתה  
אחרת: יש לחשב את המדד כפי שהוא מחויב עד היום על סנת שיתן  
תשובה ברורה על האהלך המטייתי של המחירים, אלא שבחישוב תוספת היוקר  
יתחילו בסעיף פירות וירקות רק אחת לחנה. הענין נשאר חלוי ועומד.  
אם תבוא החלטה בענין זה - לא יהיה כל ק"י לבצעה.

היתה הצעה לפרסם את המדד בט"ך 11 חודש  
בלא הסעיף אל ירקות ופירות ורק בט"ך החנה להוסיף תיקון המציין  
את מהלך מחירי הפירות והירקות בט"ך כל החנה. דבר זה עלול להרוס  
לגמרי את המדד בתור סכ"ר המודד את מהלך המחירים. אולם קיימת  
גם אפשרות להמשיך לחייב את המדד כפי שחייבים אותו פעם אחת עם ירקות  
ופירות ופעם ללא ירקות ופירות. בט"ך החנה יתפרסם התיקון הסופי.  
לפי ביצוע הדבר דרוש הסכט פוליטי בין כל גורמי הצבור.

הינ"ר י. גורני:  
לא פעם הוגשת לדרו"ס הסכט צבורי-פוליטי.  
הייתי רוצה לדעת מה דעתך אתה. הסטטיסטיקה  
היא בדרך כלל מסכ"ר חנה לעצב מדיניות כלכלית אם כי הוא פועל  
בנוסחאות "לכבוד" אין להן קשר עם המדיניות. הייתי רוצה לדעת במיזון  
דרך היית אתה בוחר?

פרופ' ר. בסי:  
אני נזהר כל הזמן טלהגיע דעה.

הינ"ר י. גורני:  
אנו מעוניינים לנסוע את דעתך.

ח. רובינ:  
איני יודע אם יש לנו ענין לנסוע את דעתו.

פרופ' ר. בסי:  
איני יודע אם להיב על כך, אולם מכיון  
שאתה, גורני הינ"ר, האלת ואמרת כי יש  
לך ענין לנסוע זאת, אגיע את דעתי הפרטית.

מן הראוי לא להשב את העליות והירידות  
סרי חודש בחודשו בלא את הטגמה הכללית כמכס"ר לקביעת תוספת היוקר.  
דבר זה ניתן להיעשות במכס"רים סטטיסטיים פיוטיים על ידי תיקונים  
המבוססים על חקר העונתיות של המחירים. הזכרתי זאת כבר בישיבה  
הקודמת, אולם גם הטברתי, סתקיינו אנו בביצוע עבודה זו לרגלי  
העובדה שיש לנו חומר אך ורק על מספר שנים מצומצם בהשוואה  
לעליות ולירידות החזקות שבאו גם בהשפעות המדיניות הכלכלית על  
מהלך המחירים, וקשה ליפוא עדיין להגיע למכס"ר מדוייק.

לפנינו רק כמה דרכים שכל אחת מהן אינה  
כל כך רצויה:

(א) במקום שהסכט תוספת היוקר יתבסס על  
חודש אחד מן הראוי יתבסס על מסוצע של המדד בט"ך חלטה חדשינו  
ששה חדשים קודמים. דרך זו היתה מפחיתה בארבה את השפעת העליות  
והירידות הפתאומיות.

ח. רובינ:  
האם זה לא יביא להורדה טלאכותית?

פרופ' ר. בסי:  
נכון שמפסד לטעון כי אם בותנים לפי המסוצע  
של חלטה החדשים האחרונים, מורידים במידה  
מטוייטת את תוספת היוקר המגיעה לעובדים.

אולם רק פעם אחת.

י. גדר:

פרופ' ר. בטי:

זה בכונן. מטרת העובד מקבל תוספת יוקר  
המאזימה למצב הממוצע של לפני שלשה חודשים ולא  
למצב שהתהווה ברגע זה. טענה זו היתה נכונה. ילדו האינדקס בבנינו  
הנוכחי היה מצביע על המגמה בלבד, אולם עובדה היא כי האינדקס הנוכחי  
מופיע ממגמות עונתיות, ואם קובעים בטקרה את תוספת היוקר בחודש של שיא  
הרי יש להוסיף תוספת יוקר גדולה, ואם נקבעת תוספת היוקר בחודש של  
ירידה חזקה - יש להורידה בהרבה. נראה לי שגם הדבר הראשון וגם השני  
אינם רצויים, ומה שקרה בחודשים ספטמבר, אוקטובר ונובמבר רק מאשרים  
את הדבר.

(ב) דרך זו היא הדרך עליה הצביע חבר הכנסת  
אפרתי, והיא נוסחת: במסך השנה תשולם תוספת היוקר בלא התחשבות במחירי  
הירקות והפירות, ורק אחת לשנה יינתן הממוצע של הירקות והפירות.  
לדעתי אין לעשות דבר העלול לפגוע באינדקס בתור מודד מהלך המחירים  
עצמם ויש לשמור על שהרמו כן ייזכר להוות סטנדרט טוב למדידת המחירים.  
לא סביר הועלתה שאלת הכנסת ההיסטורית לאינדקס. היתה גם פנייה של ועדת  
הכספים אל ההסתדרות שלא להכניס את ההיסטורית האלה כך שלא יספיעו אלה  
על תוספת היוקר. ברור כי הלשכה המרכזית למטסטטיקה תסלא אחרי כל הורגה  
ייתנתן לה ולא תכניס בחישוב את ההיסטורית החדשים, אולם לדעתה טוב היה  
לומר שהיסטורית אלה לא ייכללו בתוספת היוקר אם כי הם מופיעים בסדר עצמו.  
מדיניות כזאת תביא ברכה ותהיה לברכה כי היא מסחררת כל דיון על תוספת  
היוקר מטיבוכים שכנייים.

י. ספיר:

האם הערכת מוגזמת אם אומר שערכו הריאלי  
של סכום שכר מסויים בשנת 1951, מחוץ להעלאות  
היסוד שהיו, היה יותר קטן מהערך הריאלי של השכר היום? בוונתי רק  
לשכר שעלה בהשפעות תוספות היוקר.

פרופ' ר. בטי:

לי אין הרגשה כזאת. מה שאתה שוען לא נראה לי.

שאל חבר הכנסת אפרתי מדוע מופיע סעיף  
הירקות והפירות במשקל של 91 מתוך 410 שה"כ בקודות הסזון בתוך הסדר.  
הסיבה היא פשוטה: 91 על אלף או 9,1% הוא אחוז ההוצאות לירקות בשנת  
1950-51 לפי המחקר שנעשה אז. ערכנו מחקר בשנת 1950-51. בדקנו  
מה ההוצאה הממוצעת בכל סעיף ומעריך וכך קבענו את משקלה בכל סעיף  
וסעיף. בכונן שב... לירקות ופירות היינו נתונים במצב קשה במיוחד  
באין יכולת לקחת את הממוצע של ההוצאות לעגבניות ולבננות בשני חודשי  
המחקר בידענו ששני חודשים אלה הם רק שני חודשים מתוך 12 חודש.  
אמרנו: שה"כ הירקות והפירות הוא 9% והתחלקות הפנימית היחסי לפי  
ההרכב העונתי בכל חודש וחודש.

הציע חבר הכנסת בדר שבפירוטם הסדר מדי  
חודש בחודשו בפריד בין השפעת הגורם העונתי. אנו שואפים באמת להגיע  
לכך ולבנות את האינדקס לאור כללים ברורים כדי למנוע השפעת העונתיות.  
הקושי הוא בכך שאין בידינו חומר סטטיסטי מספיק המאפשר בדיקת  
העונתיות. מילולא זאת היינו מסכימים ברצון למה שבקשת. כן בקשת  
לעשות זאת על ידי עקומות ולפרטם את המהלך הגרפי של המחירים מדי חודש  
בחודשו. דבר זה נעשה על ידינו והוא קיימים גורמים עונתיים בולטים אנו  
מבטים להודיע על כך. בחודש ספטמבר הודענו לאבור כי הקפיצה הגדולה  
של הסדר נבעה מעליות מחירים עונתיות. איני יודע עד כמה מקבל הצבור  
את ההודעות הללו ברצינות, אולם זה לעת עתה הדבר היחיד שיכולים אנו  
לעשות.

הסיבותי כבר על שאלתך בדבר חישוב סדר  
רבע-שנתי. ברצון היינו עורכים חישוב רבע-שנתי או חצי-שנתי של תוספת  
היוקר, אולם יש ענין במדד גם בטגלה מהלך מחירים ודברים הגורמים  
הכלכליים המעוניינים בכך.

העלת את בעיית הכנסת מצרכי מותרות  
 לאינדקס והבנת כדוגמה את ענין הסיגרות באסדרך שאתה עצמך אינך מעיין  
 וטקבל בתור שכיר תוספת יוקר בעד סיגרות שאינך מעיין. רמזת בדברייך  
 לדבר הנפוץ בדעת הקהל: למה לצרכי חייוב תוספת היוקר צריך האינדקס  
 לכלל נוסף לדברים ההכרחיים והרצויים גם דברי מותרות. אולם עובדה  
 היא יבועוד שאתה חושב כי הסיגרות הן גנחיתת מותרות, ואחרים חושבים  
 "היין הן בבחינת מותרות. בשנת 51-1950 יצאנו מתוך הנחה, וזה היה  
 בהסכמת כל הגורמים הפוליטיים, שהטל יתבטס על הצריכה הטמיתית של  
 מוצאות העובדים השכירים. בקביעת טל הצריכה אנו יכולים לקחת או  
 את כל מוצאות העובדים השכירים או רק קבוצה מסויימת. יש מוצאות בהן  
 אין סכניסטים לשלל בהישוב האינדקס מוצאות שיש להן הכנסה או הוצאה  
 למעלה מגבול ידוע. גם הדיון בגולה זו יועבר לוועדה הצבורית הטייעצת  
 לקרית חייוב הסדר החדש.

הוצאת המותרות מהחייוב האינדקס היא דרך  
 שמפסד לחישוב עליה במופן חיצוני, כך באופן מעשי היא מסובכת עד מאוד.  
 קשה לבקש את הועדה הצבורית הטייעצת לעבור על כל אחד מסטובה פחות  
 הסעיפים הנכללים בטל המזונות.

בניד הכנס ד. הורוביץ: גם לא כסוח גם אינדקס בלי מותרות יצביע  
 על עליה קטנה מזו של אינדקס כולל מותרות.

פרופ' ר. בקי: כן שאלת, חבר הכנסת בדר, אם נכון הרעש  
 שהוקם טביב הירקות והפירות, היות ולך  
 יש הרגיה כי למעשה אין הירקות והפירות מספיעים במידה רבה על טהלך  
 הסוד. ערכנו בענין זה חייוב הסוד עם ירקות ופירות ובלי ירקות  
 ופירות בטמוצע בטסך השנה. וזו התוצאה:

<u>כולל ירקות ופירות</u>		<u>ללא ירקות ופירות</u>	
1952	153	152	
1953	196	196	
1954	220	220	
1955	לפי טחודה ישנה 233	לפי טחודה חדשה 232	
1956 (9 חדשים)	246	244	

המסקנה איפוא היא שאין לירקות ולפירות  
 כל השפעה אלה בחדשים העונתיים.

ועתה לשאלותי של חבר הכנסת רובין.  
 חבר הכנסת רובין רמז על טגטתיות מסויימת בעבודתנו לרגלי העובדה  
 שאנו עוסקים לערוך טחקר חדש כדי לעמוד על הרגלי הצריכה החדשים.  
 בענין זה איני יכול להסכים לדעתו. הסוד מחושב טדי חודש באוודטו  
 על טל צריכה קבוע. טקובל בכל העולם לשנות את בסיס הטל עם השינוי  
 בהרגלי הצריכה של הטוכלוטיה. בהתחשב עם השינויים העצומים שחלו טמן  
 שנת 1951 בהרגלי הצריכה הן לרגלי ביטול הקיצוב והפיקוח והן לרגלי  
 העליה הטמונית, טן הצדק יהיה לערוך טחקר חדש ולעמוד על הרגלי הצריכה  
 החדשים של הטוכלוטיה. בכך אין טשום טגטתיות כלשהי.

בזה השיבתי על השאלות שנסאלתי.

הינ"ר י. גורי: נמסיך עתה בהצגת הטאלות.

ש. דיין: טמן קוט המדינת עלתה רמת החיים במידה  
 רבה: אנו לכווייט יותר טוב וננו גרים  
 בדירות יותר טובות ויפות. איך אתה יכול לומר כי הסטטיסטיקה מודדת  
 במדויק את ההתייקרות אם בעד אותה תוספת יוקר שניתנת אפשר להשיג  
 היות יותר?

שאלה שניה שלי סתייחסת לחקלאים. האם  
 עליה שכירי התוצרת החקלאית טמן קוט המדינה מדביקה את הסכום שמקבלים  
 החקלאים?

ז. צור:

נראה לי לכולנו יש ענין בכך שהמלך יצלם את פני הדברים וישמש בסיס למסקנות והנחות. מולם הינה למשל החלו לייצר סוג חדש של חלב: החלב המפוסטר, שאינו דומה לא בטיבו ולא באופן אספקתו לחלב הקודם. במדד נראה הובר כהתייקרות, אם כי לטעיה החלב במתכונתו הקודם לא נתייקר.

יש מרחק בין אינדקס יוקר החיים לבין אינדקס ההתייקרות הכללית. מתן הסובסידיות למשל יומר על אינדקס יוקר החיים על אותה דמת מחירים ומבטיח המחירים של אותם מצרכים הכלולים באותו מדד כך שיהיו על דמה יותר נמוכה משורה של מצרכים וסחורות אחרים. מדד יוקר ההשקעות למשל הוא גבוה ב-25% יותר כי אין הוא מייקף את העובדה שהמטילה נלחמת בריסון ההתייקרות.

נגיד הבנק ד. הורוביץ:

הדברים המופשיים את נקודת התורפה במדד נמצאים במסטה מפלה. השאלה אינה במדד אלא בקשר שלו עם תוספת היוקר. נכונים דברי דיין שהשכר הריאלי מאז קום המדינה עלה. מאז שנת 1939 עד היום עלה השכר הריאלי פי 2,8 ואולי גם פי 3, ואם באותה תקופה עצמה גדל הישוב פי 4 הרי ברור שקשה להגדיל את הייצור פי 7. העלינו את שכר היסוד ושינינו גם את שיטת תוספת היוקר על ידי הקלות במס ועוד. המדד לכשלעצמו היה במדד ועל ידי שינויו לא נוכל לשנות את פני הדברים. השאלה היא בקשר שלו לבין תוספת היוקר.

לא ברור אם מדד בלי סותרות עולה פחות. ערכנו בשעתו 9 סדרים: מדד של המדד הכינוני, מדד של הדטה, של הסוכנות, מדד של האסירים ועוד. האינדקסים שלא כללו דברי סותרות כמו של אסירים שפוזלים פת לחם עלו יותר מהאינדקסים היקרים. יתכן אינדקס דל שעולה יותר, ואינדקסים יקרים המשפיעים פחות על העליות, כי מחירי דברי הסותרות הם פחות או יותר יציבים.

אפשרויות ההשפעה על האינדקס הולכות ומצטמצמות. כמעט אין עוה כל אפשרות של הפעה. מצד אחד משכללת הליכה את המצעי ההתגוננות שלה בגד הסובסידיות ומצד שני נעשה מחקר התצרוכת. נקודת התורפה כפי שכבר אמרתי אינה במדד אלא בקשר שלו עם תוספת היוקר. המדד נכון ועלית שכרו של הפועל נובעת או מעלית שכר היסוד או מהקלות ענייניו במס וכו'. השכר הנומינלי מאז 1939 עלה פי 15 ואילו השכר הריאלי פי 2,8.

היו"ר י. גורני:

אם תוריד לי היום משיכרי 180% האם אוכל לחיות כפי שחיייתי בשנת 1939 או שחיה

גרוע מאז?

נגיד הבנק ד. הורוביץ:

כן, אבל אלה הם תנאים גרועים עד מאוד.

ש. דיין:

למה איפוא נחתם לאקדיטאים?

היו"ר י. גורני:

יושב פה פרופ' בקי והוא יעיד איך התגוננה ועדת גרוי בפני הסטטיסטיקה?

נגיד הבנק ד. הורוביץ:

רמתן של שכבות אלה באמת ירדה. לא כן רמת הפועלים.

י. פורדר:

הסטטיסטיקה של פרופ' בקי הוכיחה כי לגבי האקדיטאים לא הייתה העלאת של

2,8% אלא ירידה של 48%.

גם אם נניח שעלית המחירים העונתית של הירקות והפירות אין היפעה על המטוצע היבתי, הרי על ידי עלית חוספת היוקר בהשפעת עלית 9 הנקודות של האינדקס, יש כדי להשיע על השכר ומכאן על כל מערכת הייצור והוצאות הייצור.

נכון.

פרופ' ר. בקי:

הייתי רוצה לדעת מה הקריטריון לטותרות. מה יש להכניס לסל ומה אין להכניס בו?

י. פורדר:

בדף 17 של דו"ח נגיד הבנק סופיע המטפר של 2,3. איני חושב שטטפר זה מתאים לכל הענפים. בכנין לסל היתה עליה גדולה בהרבה.

נגיד הבנק ד. הורוביץ: רק אלה המצרכים הכלולים באינדקס.

פרופ' ר. בקי: שני הסעיפים העיקריים הם: ססי העיריות ומס ההסתדרות. השאלה שהתעוררה עתה היא: אם יש להכניס את ססי העיריות לאינדקס אם לא. דבר זה ידון בוועדה הטייעצת הצבורית.

ס. חזני: אני מרשה לעצמי להרהר ביחס להעלאת הריאלית של השכר. אתם הגעתם למסקנה זו לאחר שלקחתם כבסיס את המשכורת ברוטו, אולם אין לשכוח ואין להתעלם מן העובדה שבעבר מס ההכנסה היה קטן וכמעט לא היה בכלל. על כן, צריך, לפי דעתי, להשוות את המשכורות נטו ולא ברוטו.

נגיד הבנק ד. הורוביץ: אולם כל תשנה כי תמורת הטסים המנוכים - נוחנת המדינה לאזרח שירותים רבים.

ס. חזני: אני רואה כי טשקלן של העגבניות באינדקס עלה בחודש ספטמבר בהשוואה לחדשי הקודמים על אף העובדה שטחירן עלה. בשאלת השאלה: מדוע צרכו האנשים יותר עגבניות דווקא שעה שטחירן עלה? דבר זה אינו טובן לי.

לגבי כל בעית הירקות והפירות. אני טבין כי במטוצע זה טשתווה אלא שהבעיה היא בתנודות העונתיות. טציע חבר הכנסת אפרתי להוסיף את הירקות והפירות רק בטוף השנה. לפי דעתי אטור להוסיף גבת נחת את המטוצע של הירקות והפירות בחודש אחד. טוטב לעשות גבת החיטוב כל שלשה חדשים ללא ירקות ופירות ולהוסיף את המטוצע השנתי, ובצורה זו לתת טפרעות עד לעריכת החשבון הטופי בטוף השנה.

נכון יותר לבדוק צריכתם של טוב טטויים של צרכנים בטקום להידיין על כל פריט ופריט. השאלה היא: אם תיקחו בחשבון גם את הלה שרטת הייהט גבוהה למדי?

פרופ' בקי עמד על הצורך בקביעת שני חדשים בהם חשולט חוספת היוקר. השאלה היא: אם אפשר לקחת את שני החדשים הטובים ביותר שיש בהם כדי לשקף פחות או יותר את המטוצע?

היו"ר י. גורי: הייתי רוצה לדעת מה קצב הבדיקה טחדש של האינדקס ובמיזה טונק של זמן אפשר לצפות

לסיומה?

מה טעמת הבדיקה החדשה הזאת? ברור כי  
נועדו לסדר תפקידי החריט שיבט קצורים רק בחישוב תוספת היוקר,  
אולם יתכן וקיימת הגמה לסגות את מדיניות הקצור שבין הסדר לבין  
תוספת היוקר ומחפשים את הדרך הטובה ביותר למען לא לפגוע במדיניות  
הכלכלית הברירה של המדינה. השאלה היא: אם ביטול הבדיקה הזאת של  
האינדקס מונעת רק הטרה הובייקטיבית של עמידה מחדש על הרגלי  
האריכה.

לענין חישוב המסוצע היבתי. לעתים קרובות  
נחסעת הטענה כי המוצר על ידי מתן טובטירות עושה מה יקוראים  
מניפולציות. בטוחני שפרופ' בקי מאד רגיש לענין זה אם כי הוא עצמו  
אינו קצור במישרין למדיניות. אני רוצה לשאול: מה דעתו על המדיניות  
הזאת ואם יש בתרופה של חישוב המסוצע היבתי כדי לטלק את הפגם הזה?

י. קרגמן: מה הזיקה בין העלמת השכר לבין הגברת  
היעילות בעבודה הן בייצור והן בשירותים?

נגיד הבנק ד. הורוביץ: קשה להשיב על כך. יש בלי טפק עליה בפריון  
עבודה, אבל המאזן הטטחרי מוכיח כי יש עוד  
הפרט גדול.

י. טפיר: פרופ' בקי אמר כי פשר לעשות את החיוב  
החדשי גם בלא ירקות ופירות. האם לא כדאי  
להוסיף לכל דו"ח חדשי כזה את המסוצע עד לאותו תאריך לגבי פירות  
וירקות? ודאי יש בזה כדי להוות פשרה. מבחינת מדיניות תוספת  
היוקר לגבי שני הצדדים?

פרופ' ד. בטני: מבחינת הפסדות רצוי לפרט רק מספר אחד:  
הסדר בחודש האחרון. אם תבוא החלטה לפרט  
את הסדר גם בלא הירקות והפירות - גם אז רצוי לתת מספר אחד, ורק  
בסוף השנה לערוך את הטיכום כדי לא לסבך את הצבור. ההודעה של  
הליכה המרכזית לטטיסטיקה צריכה לכלול רק את הדברים הנחוצים  
לידיעת הצבור.

הכל תלוי במדיניות עליה יוחלט. אם יוחלט  
שיתנו תוספת יוקר על ששה חדשים ולא על החודש האחרון, הרי יש לרמות  
במסוצע של ששה חדשים את המדידה של המגמה הכללית עד למסוצע לפני  
שלושה חדשים. ברור כי תמיד נהיה במיחור של שלושה חדשים בחישוב  
המסוצע. אם נחליט על מסוצע של שלושה חדשים - נהיה במיחור של חודש  
ומחצה.

לשאלתו של היו"ר בדבר קצב הבדיקה.  
אנו מתכוונים לסיים את איטוף החומר באפריל שנה הבאה. ברור כי  
אחר-כך נצקק לטטר חודשים בכדי להגיע להרכב הסדר. אנו חוקרים  
כ-6000 טיפחות י. בכל אחד מ-800 הפריטים, ועלינו לסכם את  
מה שנרשם יום יום על ידי כל טיפחה ומיפחה. המדובר בטיכום של מנות  
אלפי טטפריים טטיסטיים.

בכוונתנו לתת דו"ח על דרך הרכב הסדר  
שיקבל הישורו בוועדה הצבורית הטייעצת ואחר-כך בטטילה. אולם לפני  
זה יש להגיה הפני הועדה הבורית הטייעצת כמה מבעיות היטוד, כמו:  
אם יש לכלול באינדקס מותרות אם אין, אם יש לכלול בו דברים עונתיים  
אם לא, אם יש לכלול בו את מסי העיריה. ט לא ועוד. כל אחת מהבעיות  
האלה נבית הפני הועדה הצבורית וננסה להגיע בתוכה לדעה מוטכמת.  
הכל תלוי במהירות הדיון בוועדה ובמידת האפשרות להגיע לדעה מוטכמת.  
בעוד שחלק מהבעיות של האינדקס הן בעיות טכניות שעליהן עליה להחליט  
הרי יש גם בעיות כלליות שהן בעיות של פוליטיקה כלכלית כללית. בכל  
כוחותינו אנו חותרים לקראת האפשרות לפעול באינדקס לאור כללים  
מוטכמים.

הצעה ה לערוך מחקר חדש לא באה מפני שחשבנו כי יש לבדוק מחדש את כללי חישוב המדד אלא מתוך כך שראינו כי הרגלי הצריכה יל הטוכלוטיה היחנה מאז 1951.

לענין הקשר שבין המדד לבין תוספת היוקר. אני מסכים בענין זה בכל לבי עם נגיד הבנק. זו גם טענת הלשכה. צריך להיעשות מאמץ סכל הצדדים שלא לקלקל את המדד בתור ראי הסודר את המחירים. ברור כי המדד בהליכתו העיוורת אינו יכול לפגוע במטרות החשובות של המדיניות הכלכלית.

קסה לי להגיד שאני מסכים למניפולציות. אולם אשתמש בזכותי שלא לענות חיובות אינדוקטורטיות. בשאלתי מה דעת הלשכה המרכזית למסטיסטיקה על הכניפולציות שעושים אחת לשלשה חדשים בענין המחירים. אני מוטר שאתמס בזכות הניתנת לי שלא לענות חיובות אינדוקטורטיות על ש. לוח כשרות. אולם אם יגיעו לכך שתוספת היוקר תתבסס על ממוצע של ששה חדשים - הרבה מן העוקץ ייעלם.

היו"ר י. גורי: שאלתי היתה אחרת: האם המדיניות הטכנונת של הסובסידיות היא בגדר של מניפולציות?

פרופ' ר. בקי: כלול במדד רק מדגם של מחירי מצרכים מסויימים. בה במידה שקיימת מדיניות הטכנונת רק לגבי אותם מצרכים המופיעים במדד ולא לגבי הרמה הכללית, ברור שהמדד עלול לסטות מתפקידו כמדד כללי של רמת המחירים.

לענין העלאת השכר הריאלי. אני רוצה להזכיר את המחקרים שנעשו בעת דיוניה של ועדת גורי. הלשכה המרכזית ניסתה למדוד עליה השכר הריאלי של הפועלים בכלל ושל העובדים המקדימים בפרט. הצטרפנו צער רב על כך שנתבקשנו לעשות מחקר זה בטירוץ בזק והגענו לסתן תשובה פרוביזורית בלבד על סמך החומר המועט שהיה בידינו. אולם למרות דלות החומר הגענו ללא ספק לידי התמונה הבאה: מאז 1939 עלה השכר הריאלי של צבור הפועלים בעוד שאצל הקבוצות המקדימות היינו עדים לירידה ברמת החיים. בהנחה הזדמנות גם הדגשנו שכדאי להקדיש לבעיה זו מחקר יותר מעסיק.

בשאלתי אם יכול אני להטליץ על החדשים הטובים לשם ביצוע השיטה של סתן תוספת יוקר אחת לששה חדשים. ברור שלאור הנסיון בעבר נוכל לקבוע את החדשים השקטים ביותר, אולם אין להתעלם מן העובדה כי כרוכה בזה סכנה. העבר עדיין איננו מביח את המצב בעתיד.

במתודה של ממוצע לששה חדשים יש התקדמות ניכרת. אם תוספת היוקר תשולם אחת לששה חדשים ותתבסס על חודש אחד בלבד - עלול לקרות אטון כי באם בחודש הקובע היתה קפיצה גדולה או ירידה גדולה - הדבר יביא לתוצאות חסרות ביותר. על כן מסרתי שיש להתסתן על ממוצע של ששה חדשים ולא על חודש אחד בלבד.

ח. רובין: זה יותר פשוט אך גם פחות נכון.

פרופ' ר. בקי: איני חושב כך. ממוצע הוא תמיד יותר יציב מאשר דבר מקרי.

ענין הכנסת מצרכי מותרות הוא ענין מטובך למדי. יתכן והיתה הצדקה היגורטית לבנות את המדד רק על הדברים ההכרחיים מילוי ראינו בו סודר של תוספת היוקר בלבד. אולם לא כן הוא אם התקדמנו לקראת מחשבה אחרת לגבי המדד. הטציאות והיא בלבד יכולה לקבוע מה המצרכים שהם בבחינת מותרות. יש ארצות המתגברות על הקושי הזה על ידי הגדרת הסוגים הנכללים במדד: משפחה עירונית עם שני ילדים למשל החיה על סכום מסוים של דולארים. בטציאות של הארץ מסוכן ללכת לפי שיטה זו. יש בקרבנו גדלים שונים של משפחות עם הרגלי צריכה יוניים ורמת חיים אחרת. ברור שיש אפשרות להוריד את הקצוות: אלה המשתכרים פחות מטאה ל"י ואלה שמקבלים למעלה מ-300 ל"י. אולם אין זה אלה חרב פיפיות. אם נוריד את הקצוות יחול שינוי ניכר במחוז ההוצאות למזון. בשנת 1953 עלו ההוצאות למזון על פני כל שאר ההוצאות בהדבה. לא כן בשנים האחרונות. אז יצאנו מתקופה של קיצוב לתקופה של חופש ומחירי המזון קפצו בבת אחת.

ל. כן עתה כשהם מתנועעים באיטיות. ואם נעשה את הפעולה אותה ציינת  
אין אנו יכולים לדעת מה תהא תוצאתה, כי אין אנו יודעים מה יהיו  
מחירי המזון בעוד שנה-שנתיים. אם נרצה להסיק מסקנה ולקבל החלטה  
עלינו לעשות זאת בצורה שיטתית ולא לאור חשבון חד-פעמי ומידי של  
אפקט מידי לטובת צבור זה או אחר. למחודה של קיטוע הקצוות יש רק  
הצדקה אחת, והיא: אם נצא מהנחה שתוספת היוקר צריכה לתת פיצוי רק  
לחלק מצבור הפועלים המשתכרים מתחת גרסה מסויימת. מן הרצוי יהיה  
אם בחדשים הבאים תבוא הבהרה לגבי המושגים היסודיים של תוספת היוקר.  
אני מסכים בכל לבי עם נגיד הבנק בדבר המדיניות של תוספת היוקר.  
אם אתם רוצים להוציא את השכבה הגבוהה ואת השכבה הנמוכה באמצעם  
שלא הם קובעים את כל הצריכה של צבור הפועלים המאורגן המהווה את  
עיקר הדאגה - הרי זה ענין של דיון פוליטי ולא טכני.

היה בשעתו פולמוס אם יש להכניס כרטיסי  
קולנוע לאינדקס אם לא. הדבר דומה לאותו ענין שעוררו חבר הכנסת  
בדר ענין הסיגריות. בעית כרטיסי הקולנוע הסבתכה בזמנו בבעיה  
כאובה עד מאד: כיצד לחשב את מחירי כרטיסי הקולנוע? - לא מכנס  
עתה לבעיה מסובכת זו.

אמר חבר הכנסת פרדר ובצדק שגם אם אין  
לירקות ולפירות השפעה על המסווצ השנתי הרי בעקבות הקפיצות  
העונתיות עולה המדד ובעקבותיו תוספת היוקר, דבר שיש לו השפעה  
על כל מערכת הייצור והוצאות הייצור. נכון הדבר, ועלכן יש להיזהר  
בקביעת ובבחירת החדשים השקטים.

שאל חבר הכנסת צור על החלב המפוסטר. שאלת  
הכנסתו של החלב המפוסטר או אי-הכנסתו היא אולי שגלה פשוטה, אולם  
מבחינת המדד היא שגלה מסובכת עד מאד. אנו יכולים לבנות את המדד  
בשתי דרכים: להסתפק במחודה הקיימת בארצות שונות לפי נוחים  
בספציפיקציה של המדד רק אינדיקציות כלליות, אולם אפשר להגיע  
במדד לספציפיקציה מסורסת עד מאד. לגבי החלב השאלה הייתה: אם יש  
לראות בו מדרך חדש אם לאו, ובענין זה התשובה אינה פשוטה. קשה  
להביא את הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לידי בדיקת התכונות הפיזיות  
והכימיות של כל מצרך ומצרך. ברור כי על הלשכה לבדוק את הענין באופן  
יסודי מתוך ראיית הכללים. יש לדון בכך מתוך כווד ראש. הצרכן אינו  
יכול לבחור בין חלב זה לבין החלב הרגיל, ועל כן הכנסתו לתוך האינדקס  
את המחיר המסווצ, דבר שהעלה במידה מסויימת את מחיר החלב.

לדברי חבר הכנסת דיין. נכון שרמת הסחיה  
הכללית עלתה. לא אוכל להגיד בכמה. הייתי מטליץ על סחקר רציני בענין  
זה. אולם אין סתירה בין העובדה שרמת הצריכה של צבור העובדים עלתה  
לבין עובדת נכונותו של המדד. למדד יש כוונה אחת ותו לא: למדוד את  
השינויים של אותו סל צריכה בחקופת הבטים כדי להבטיח לפי מפתח שנקבע  
מראש את הפיצוי לעובדים לאור העלאת המחירים.

בענין מחירי התוצרת החקלאות אנו עומדים  
יחד עם משרד החקלאות להתחיל באיסוף שיטתי של חומר על התפוקה והייצור  
החקלאי כדי שבמרוצת הזמן נגיע לאינדקסים בשטח זה.

תודה רבה.

היו"ר י. גורי:

הישיבה נעולה.

הישיבה נבעלה בשעה 13.45